

Sprawozdanie z ogólnopolskiej konferencji naukowej *Zadanie nauczycielskie Kościoła wobec wyzwań XXI wieku*

W dniach od 4 do 5 września 2007 r. w Radomiu odbyła się ogólnopolska konferencja naukowa nt. *Zadanie nauczycielskie Kościoła wobec wyzwań XXI wieku*, połączona z walnym zebraniem Stowarzyszenia Kanonistów Polskich. Jej organizatorami oprócz wspomnianego stowarzyszenia były: Wydział Nauk Prawnych Towarzystwa Naukowego KUL, Katedra Kościelnego Prawa Publicznego KUL oraz Wyższe Seminarium Duchowne w Radomiu. Uroczystego otwarcia konferencji dokonali: bp dr Zygmunt Zimowski, ordynariusz radomski oraz ks. prof. dr hab. Józef Krukowski, prezes SKP.

Pierwszą sesję, której przewodniczył bp prof. dr hab. Andrzej Dzięga, biskup sandomierski rozpoczął referat bp dra Zygmunta Zimowskiego zatytułowany *Magisterium Kościoła wobec nowych wyzwań*. Prelegent w swoim wystąpieniu przedstawił najpierw podstawy kompetencji Magisterium Kościoła w sprawach wiary i moralności, a następnie omówił nowe wyzwania stojące przed Urzędem Nauczycielskim Kościoła, którymi są m.in.: ekumenizm, realizacja nakazu misyjnego, stałe zasady moralne, miłość małżeńska i rodzina oraz inkulturacja.

Kolejny referat pt. *Kompetencje biskupów diecezjalnych w realizacji zadania nauczycielskiego Kościoła* wygłosił ks. prof. dr hab. Józef Krzywda (PAT Kraków). Dokonał on analizy źródeł, podstaw i przesłanek teologiczno - prawnych oraz warunków realizacji kompetencji biskupów diecezjalnych w wypełnianiu zadania nauczycielskiego Kościoła. Referent podkreślił, że biskupi powołani są do głoszenia Ewangelii, jako autentyczni nauczyciele upoważnieni przez Chrystusa. Mandat Chrystusa realizuje się zaś poprzez powierzenie im *munus episcopale* – urzędu biskupa oraz udzielenie misji kanonicznej.

Ksiądz prof. dr hab. Józef Krukowski (KUL Lublin, UKSW Warszawa) w ostatnim referacie tej sesji nt. *Kompetencji konferencji biskupów w zakresie zadania nauczycielskiego Kościoła* zauważył, iż konferencja biskupów jest to nowa, stała instytucja, której ramy organizacyjno-prawne zostały wypracowane w ostatnim półwieczu. Spośród kilku jej kompetencji szczególną uwagę zwrócił na kompetencję ustawodawczą i kompetencję do stanowienia deklaracji doktrynalnych – w łączności z Biskupem Rzymu – o randze partykularnej.

W czasie popołudniowej sesji, której przewodniczył ks. prał. dr Piotr Prieto, wikariusz regionalny prałatury personalnej Opus Dei wygłoszono trzy referaty. Ksiądz prof. dr hab. Henryk Stawniak (UKSW Warszawa), przedstawił referat dotyczący *Kontroli publikacji z punktu widzenia nauki Kościoła*. Nakreślił rys historyczny cenzury kościelnej, aktualne prawodawstwo Kościoła w tym zakresie oraz postulaty *de lege ferenda*. Zaproponował m.in. zniesienie podwójnego *licentio* (od biskupa diecezjalnego i przełożonego zakonnego – kan. 832 KPK) dla publikacji odnoszących się do wiary i moralności, których autorami są osoby zakonne. Sugerował także, by w publikacjach wymagających aprobacji dodawać analogicznie do norm KKKW (por. kan. 661) laudację i błogosławieństwo, co w większym stopniu dawałoby czytelnikowi pewność, że dana publikacja zgodna jest z nauczaniem Kościoła oraz warta jest polecenia.

W referacie *Dostęp Kościoła do radiofonii i telewizji w ustawodawstwie III Rzeczypospolitej Polskiej* dr Piotr Wiśniewski (KUL Lublin) dokonał analizy aktów prawnych regulujących uprawnienie Kościoła katolickiego do posiadania i używania własnych środków społecznego przekazu oraz prawo tegoż Kościoła do emitowania programów w mediach publicznych.

Z kolei ks. prof. dr hab. Sławomir Fundowicz (KUL Lublin) omówił *Obowiązki i uprawnienia wiernych świeckich w realizacji misji nauczycielskiej Kościoła*. Zagadnienia te przedstawił w oparciu o następujące doku-

menty Kościoła: konstytucję dogmatyczną o Kościele *Lumen Gentium* i dekret o apostołstwie świeckich *Apostolicam actuositatem* Soboru Watykańskiego II; Kodeks Prawa Kanonicznego z 1983 r., adhortację apostolską Jana Pawła II *Christifideles laici* z 1990 r. oraz instrukcję o niektórych kwestiach dotyczących współpracy wiernych świeckich w ministerialnej posłudze kapłanów *Ecclesiae de mysterio* z 1997 r.

W drugim dniu obrad odbyła się jedna sesja, której przewodniczył bp dr Artur Miziński, biskup pomocniczy archidiecezji lubelskiej. Pierwszy referat w tej sesji przedstawił ks. prof. dr hab. Krzysztof Warchałowski (UKSW Warszawa). Podjął w nim temat *Kompetencji władz kościelnych i państwowych względem nauczycieli akademickich na wydziałach nauk kościelnych*. Prelegent podkreślił, że nauczyciele akademicy na wydziałach nauk kościelnych podlegają zarówno wymogom prawa państwowego, zawartym przede wszystkim w ustawie o szkolnictwie wyższym i aktach wykonawczych do tej ustawy, jak i wymogom określonym w prawie Kościoła katolickiego, zamieszczonych w KPK i konstytucji apostolskiej Jana Pawła II *Sapientia christiana* z 1979 r. Zgodnie z postanowieniami tej ostatniej, wykładowcy dyscyplin naukowych odnoszących się do wiary i moralności zobowiązani są do złożenia wyznania wiary oraz winni otrzymać od Wielkiego Kanclerza lub jego delegata misję kanoniczną. Wykładowcy zaś innych dyscyplin winni otrzymać zezwolenie na nauczanie. Natomiast w sytuacji, gdy nauczyciel akademicki jest akatolikiem musi posiadać udzielony przez miejscowego biskupa diecezjalnego *mandatum docendi* (kan. 812 KPK).

Zadania rodziny w wychowaniu katolickim były tematem wystąpienia ks. dr. Jarosława Wojtkuna, rektora WSD w Radomiu. Prelegent omówił rolę rodziny w kształtowaniu wartości społecznych, wychowaniu religijnym oraz wychowaniu w dziedzinie ludzkiej płciowości. Przedstawił również zagrożenia procesu wychowawczego, jakimi są m.in.: media których oddziaływanie powoduje zamykanie się członków rodziny w oddzielnych światach, zanikanie prawdziwej wspólnoty ludzkiej, utożsamianie seksualności z pożądaniem, czego konsekwencją są zaburzenia życia małżeńskiego i rodzinnego.

Trzeci referat w tej sesji nt. *Zadań szkół katolickich w Polsce* przedstawił ks. dr Adam Maj, dyrektor Katolickiego Liceum im. św. Filipa Neri w Radomiu. Referent podkreślił, że prawo Kościoła katolickiego do zakładania i prowadzenia własnych szkół zagwarantowane jest w Konstytucji

RP, w konkordacie, w ustawie o stosunku państwa do Kościoła katolickiego oraz normach prawa kanonicznego. Zgodnie z kan. 803 KPK szkołą katolicką jest jedynie ta szkoła, którą kieruje bądź kompetentna władza kościelna lub kościelna osoba prawna publiczna, bądź też ta, którą uznaje za taką – dokumentem na piśmie – władza kościelna. Natomiast samo posługiwanie się nazwą „szkoła katolicka” wymaga zgody kompetentnej władzy kościelnej. Szkoła katolicka w przedstawionym rozumieniu – zdaniem prelegenta – zobowiązana jest zarówno do kształcenia, jak i wychowywania na podstawie zasad nauki katolickiej. Szkoła katolicka ma mieć chrystocentryczny charakter, tzn. wskazywać na Chrystusa jako na wzór życia. Ponadto zatrudnieni w niej nauczyciele powinni odznaczać się zdrową nauką i uczciwością życia. Stąd wynika potrzeba stałej formacji zawodowej i osobowościowej tychże nauczycieli.

W kolejnym wystąpieniu – *Zasada równouprawnienia religii ze względu na nauczanie religii w szkołach publicznych w Polsce* – ks. prof. dr hab. Artur Mezglewski zauważył, iż zasadę równouprawnienia religii, nie wpisana co prawda wprost do polskiego systemu prawnego, można wyinterpretować z art. 53 konstytucji i art. 12 ustawy o systemie oświaty. Dalej przedstawił mankamenty w stosowaniu tej zasady w zakresie: kwalifikacji nauczycieli religii, wpisywania ocen z religii na świadectwach szkolnych oraz wliczania tychże ocen do średniej ocen. Zdaniem prelegenta nauczyciele religii powinni posiadać takie same kwalifikacje, jakie są wymagane od innych nauczycieli. Tymczasem ustawa Karta Nauczyciela odsyła w tej kwestii do „innych” przepisów. W sensie formalnym jednakże tych „innych” przepisów nie ma. W ich miejsce są zawierane porozumienia między Ministerstwem Edukacji Narodowej a związkami wyznaniowymi, które nie mają charakteru norm prawa powszechnie obowiązującego. Wymagania stawiane katechetom, wynikające z tych porozumień, są niższe niż dla nauczycieli innych przedmiotów, które są uregulowane w prawie powszechnym – co w opinii ks. prof. Mezglewskiego – narusza zasadę równouprawnienia religii. Referent wskazał na pewne nieścisłości odnośnie do wpisywania ocen z religii/etyki na świadectwach szkolnych: ocena na świadectwie nie precyzuje czy uczeń uczęszczał na religię czy na etykę (a może uczęszczać i na religię i na etykę), nie precyzuje też na religię, którego związku wyznaniowego uczeń uczęszczał. Prelegent przychylił się do wliczania ocen z religii do średniej ocen, argumentując to m.in. faktem, iż pomijanie wliczania tej oceny do średniej ocen jest antywychowawcze, nie docenia bowiem wysiłku ucznia.

Następnie, ks. prof. dr hab. Edward Górecki (PWT Wrocław) przedstawił referat nt. *Sytuacji prawnej katolickich szkół wyższych w Polsce*. Zauważył on, iż uczelnie i wydziały kościelne, nie podlegają ustawie o szkolnictwie wyższym (z wyjątkiem Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego), a zasady ich działania określa konstytucja apostolska *Sapientia christiana*. Zgodnie z art. 2 tej konstytucji „przez uniwersytety i wydziały kościelne rozumie się te, które erygowane kanonicznie lub zatwierdzone przez Stolicę Apostolską, uprawniają i podają świętą doktrynę oraz nauki z nią związane, z prawem nadawania stopni akademickich powagą Stolicy Apostolskiej”. Głównym celem tych uczelni jest: „Poprzez badania naukowe uprawiać i rozwijać własne dyscypliny naukowe, a przede wszystkim dogłębnie badać Objawienie chrześcijańskie oraz wszystkie problemy z nim związane, systematycznie wyjaśniać jego prawdy, analizować w jego świetle nowe zagadnienia występujące z biegiem czasu i w sposób odpowiednio dostosowany przekazywać je ludziom współczesnym, żyjącym w różnych kręgach kulturowych”. Obok uczelni kościelnych działają również uczelnie katolickie, np. Katolicki Uniwersytet Lubelski, które – jakkolwiek kierują się doktryną Kościoła – nie są objęte jednakże, z wyjątkiem wydziału teologii i prawa kanonicznego, postanowieniami konstytucji *Sapientia christiana*. Wreszcie alumni wyższych seminariów duchownych – zgodnie z § 7 ust. 2 umowy między Radą Ministrów a Konferencją Episkopatu Polski w sprawie statusu prawnego szkół wyższych zakładanych i prowadzonych przez Kościół katolicki, w tym uniwersytetów, odrębnych wydziałów i wyższych seminariów duchownych, oraz w sprawie trybu i zakresu uznawania przez państwo stopni i tytułów nadawanych przez szkoły wyższe – prowadzących sześcioletnie studia zgodnie z wymaganiami prawa kościelnego mogą uzyskiwać tytuł zawodowy magistra na kierunku „teologia” na podstawie umów o współpracy zawartych w oparciu o konstytucję apostolską *Sapientia christiana* z kościelnymi szkołami wyższymi oraz z uczelniami państwowymi, w których strukturze znajdują się wydziały teologii, posiadającymi prawo prowadzenia studiów magisterskich na tym kierunku.

Ostatni referat w tej sesji wygłosił bp dr Adam Lepa, biskup pomocniczy archidiecezji łódzkiej. W przedłożeniu dotyczącym *Mediów w służbie Kościoła* zwrócił uwagę, że media w misji Kościoła mogą odegrać zarówno rolę pozytywną, – chociażby przez fakt, iż stwarzają możliwość dotarcia z nauczaniem Kościoła do największej w historii liczby ludzi nie tylko

wierzących – jak i rolę negatywną, np. przez lansowanie stylu życia niezgodnego z wiarą i moralnością katolicką, czy atakowanie Kościoła i jego wiernych.

Formalnego zamknięcia obrad konferencji dokonał ks. prof. dr hab. Józef Krukowski. Podkreślił on, iż ujęcie tematu konferencji było wieloaspektowe, a wygłoszone referaty zasygnalizowały wiele ważnych problemów do rozwiązania. Podziękował prelegentom za profesjonalizm przygotowanych referatów, a uczestnikom za aktywny udział w obradach, zwłaszcza w dyskusjach. Słowa podziękowania skierował także pod adresem organizatorów. Wyraził również nadzieję, że materiały posympozjalne zostaną jak najszybciej opublikowane i udostępnione gronu specjalistów oraz osób zainteresowanych problematyką konferencji. Jednocześnie poinformował, iż kolejna konferencja odbędzie się we wrześniu 2008 r. w Łodzi.

ks. Dariusz Walencik